

LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Tietoyhteiskuntakaaren luonnos

Viitaten liikenne- ja viestintäministeriön 5.7. lähettämään kommenttipyyntöön, Piraattipuolue antaa oheiset huomiot tietoyhteiskuntakaaren luonnokseen ja valmisteluun liittyen.

Piraattipuolueen mielestä tietoyhteiskuntakaari-hankkeen lähtökohdat, eli sääntelyn selkiyttäminen ja kaikkien alaa koskevien säännösten kokoaminen yhteen lakiin, ovat kannatettavia.

Teleyrityksen ja tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajan velvollisuudet

Tämänhetkiseen tietoyhteiskuntakaaren luonnokseen (TYK-luonnos) ei ilmeisesti sisälly tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annettuun lakiin sisältyviä säännöksiä. Piraattipuolueen mielestä tämä säädös tulisi käsitellä tietoyhteiskuntakaaren käsittelyn yhteydessä.

Tietoyhteiskuntakaareen tulisi sisällyttää kaikki olennaiset teleyritysten ja tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajien vastuuvapautta ja velvollisuuksia koskevat säännökset. Näitä ovat tällä hetkellä tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 13–25 §:t, sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (sananvapauslaki) 17–20 §:t ja tekijänoikeuslain 60 a – 60 d §:t.

Edellämainitut lainkohdat koskevat samoja asioita, eli palveluntarjoajan velvollisuutta estää yhteyksiä tai poistaa aineistoja saatavilta. Tietoyhteiskuntakaaren keskeinen tarkoitus, eli sääntelyn selkiyttäminen, ei palveluntarjoajien velvollisuuksien suhteen onnistu parhaalla mahdollisella tavalla, mikäli tätä asiakokonaisuutta ei sisällytetä tietoyhteiskuntakaareen.

Tässä yhteydessä edellämainittua sääntelyä tulisi tarkistaa ja yksinkertaistaa. Piraattipuolueen mielestä palveluntarjoajille ei pitäisi asettaa velvollisuuksia poistaa aineistoja ilman oikeuden päätöstä. Tämän vuoksi tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 15 § tulisi kumota, ja sisällyttää tietoyhteiskuntakaareen ainoastaan sananvapauslain 18 §:ssä kuvattu menettely. Samalla tekijänoikeuslain 60 a – 60 d §:t tulisi kumota, ja siirtyä tekijänoikeuksienkin valvonnan osalta sananvapauslain 18 §:ssä kuvattuun menettelyyn. Voitaisiin myös katsoa, että tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 20–25 §:n mukainen ilmoitusmenettely olisi riittävä keino tekijänoikeuksien valvontaan.

Sähköisen viestinnän tietosuojaa koskevat säännökset

Ns. Lex Nokia -pykälien, lähinnä sähköisen viestinnän tietosuojalain (SVTSL) 13 a – 14 § ja 20 § osalta Piraattipuolue on lausunut Lex Nokia -kannanotossaan 9.3.2009 (saatavilla osoitteessa: http://arkisto.piraattipuolue.fi/kannanotot/lex_nokia_-_analyysi.pdf, ks. erityisesti 12 a §:ää koskevat huomiot sivulla 4, 20 §:ää koskevat huomiot sivulla 6–7 ja johtopäätökset sivulla 8). Piraattipuolue on tyytyväinen siihen, että sekava 13 a – 14 §:iin sisältynyt sääntely ollaan enimmäkseen poistamassa tietoyhteiskuntakaaren myötä.

TYK-luonnoksen II osan 11 §:ää (nykyinen SVTSL 13 §) tulisi yksityisyyden suojan varmistamiseksi muuttaa seuraavasti: "Teleyritys, yhteisötilaaja ja lisäarvopalvelun tarjoaja voi käsitellä tunnistamistietoja, *mikäli se on välttämätöntä* verkkopalvelun, viestintäpalvelun tai --". Pykälään

pitäisi myös lisätä maininta, että sen perusteella tapahtuneesta tunnistamistietojen käsittelystä on ilmoitettava jälkikäteen sille, jonka tietoja on käsitelty (poislukien tapaukset, joissa tämä olisi käytännössä mahdotonta). Tällainen ilmoitusvelvollisuus olisi tavanomainen ja kohtuullinen menettely.

Teletietojen tallennusvelvollisuus (TYK-luonnoksen II osan 16 §, nykyinen SVTSL 14 a §) tulisi rajata direktiivin edellyttämään vähimmäisaikaan eli kuuteen kuukauteen. Sille, että ajankohta on pidempi, ei liene esitetty vakuuttavia perusteluja. Lisäksi pykälän kohta "palveluyritys voi kuitenkin tallentaa myös verkkosivustojen selaamisesta kertyviä tunnistamistietoja, --" vaatii vielä selkiytystä. Millaisia tietoja ja tilanteita tällä tarkalleenottaen tarkoitetaan?

TYK-luonnoksen II osan 19 §:ssä (nykyinen SVTSL 16 §) oleva alle 15-vuotiaan huoltajan oikeuksia koskeva sääntely on ongelmallista. Säännöstä voi tulkita niin, että alle 15-vuotiaan huoltaja voisi alle 15-vuotiaalta kännykän haltijalta lupaa kysymättä asettaa kännykkään ajantasaiset paikkatiedot huoltajalle lähettävän sovelluksen. Pykälän suhde rikoslain 38 luvun 3 §:ään tulisi tarkistaa.

Lapsipornografian levittämisen estotoimet

Piraattipuolueen mielestä lapsipornografian levittämisen estotoimista annettu laki (LapsipornoL) tulisi kumota ja asiaa koskevat pykälät jättää kokonaan pois tietoyhteiskuntakaaresta. Asiaa käsittelevä uusi direktiivi 2011/92/EU ei velvoita jäsenmaita nettisensuurin ylläpitämiseen (25 artikla). On todettavissa, että laki on epäonnistunut. Tätä on kuvailtu tarkemmin Piraattipuolueen aiemmassa, 23.9.2009 päivätyssä lausunnossa, joka on saatavilla osoitteessa: http://arkisto.piraattipuolue.fi/lausunnot/2009/lapsipornografian_torjuminen.pdf.

Tietävästi suurin osa teleyrityksistä ei pidä sensuurilistaa oletuksena päällä, eikä listaa ole viime aikoina päivitetty. Lapsipornografinen aineisto liikkuu lähinnä Tor:n kaltaisissa salatuissa verkoissa ja vertaisverkoissa, joissa siihen ei voida nettisensuurin keinoin mitenkään puuttua. Tällaiseen toimintaan voidaan puuttua tavanomaisen poliisitutkinnan keinoin.

Mikäli lapsipornografian estotoimia koskevia pykäläiä ei kumota, tietoyhteiskuntakaaren tulisi ainakin sisällyttää säännökset direktiivin 2011/92/EU 25 artiklan edellyttämästä mahdollisuudesta hakea muutosta sivuston sensuurilistalle asettamista koskevaan päätökseen.

Nykyisen LapsipornoL:n perusteella estolistalle joutui lakia kritisoiva suomalainen verkkosivusto <http://lapsiporno.info> täysin perusteettomasti. Asiasta käytiin pitkä oikeuskäsittely. Vaikka oikeus totesi, että sivusto lisättiin estolistalle perusteettomasti, sivuston ylläpitäjä joutui maksamaan oikeudenkäyntikulut, koska "kun otetaan huomioon lain tulkinnanvaraisuus, oikeudenkäynnin ei voida katsoa aiheutuneen viranomaisen virheestä" (päätös HHO 06424/10/7506, s. 8, saatavilla osoitteessa: <http://lapsiporno.info/files/Hallintooikeuden%20ratkaisu%202011.pdf>). Lainkohdasta tulee ehdottomasti poistaa tämä "tulkinnanvaraisuus" ja säätää selkeästä muutoksenhakumenettelystä.

Sananvapausongelmat televisio- ja radiotoimintaa koskevissa säännöksissä

Nykyisessä televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (TVRL) olevat eräät säännökset ovat sananvapauden kannalta ongelmallisia, ja niiden suhde perustuslakiin tulisi tarkistaa tietoyhteiskuntakaaren valmistelun yhteydessä.

Ohjelmiston eurooppalaisuutta ja riippumattomien tuottajien ohjelmien osuutta koskevat TYK-luonnoksen VII osan 4-5 §:t (nykyiset TVRL 16-17 §) rajoittavat kohtuuttomasti sananvapautta. Nämä

säännökset ovat ristiriidassa perustuslain kanssa, koska ei ole esitetty hyväksyttäviä perusteita, joilla sananvapautta voitaisiin rajoittaa asettamalla ohjelmien lähettäjiille tällaisia velvollisuuksia. Nämä velvollisuudet tulisi rajoittaa koskemaan vain Yleisradiota.

VII osan 12 §:stä (nykyinen TVRL 23 §) tulee sananvapautta loukkaavana poistaa seuraava kohta: "Uskonnollisten tilaisuuksien televisiolähetyksiä ei saa katkaista mainoksilla eikä teleostoslähetysillä." VII osan 10 §:stä (nykyinen TVRL 21 §) tulee sananvapautta loukkaavana poistaa seuraava kohta: "Niissä ei saa käyttää uutis- ja ajankohtaisohjelmissä säännöllisesti esiintyvien henkilöiden kuvaa tai ääntä."

Tällaista äärimmäisen pikkutarkkaa sääntelyä, jonka sananvapautta rajoittaville vaikutuksille ei ole esitetty asianmukaisia perusteita, ei tulisi sisällyttää tietoyhteiskuntakaaren. Tällainen sääntely ei ole missään nimessä välttämätöntä, ja tämäntyypiset asiat tulisi siirtää enemmän alan itsesääntelyn piiriin kuin pitää laissa. Tällaisen pikkutarkan sääntelyn poistaminen selkiyttäisi lainsäädäntöä tietoyhteiskuntakaari-hankkeen peruslähtökohtien mukaisesti.

Tietoyhteiskuntakaaren valmistelun yhteydessä on arvioitava, mikä on TVRL:n 16–17, 21, 23 ja 28–31 §:n kaltaisten säännösten suhde perustuslaissa turvattuun sananvapauteen, ja ovatko pykäliin sisältyvät rajoitukset riittävän perusteltuja sananvapauden rajoittamiseksi.

VII osan 44 §:ää (nykyinen TVRL 38 §) tulisi muuttaa siten, että päätöksen tekijänä olisi tuomioistuin, ja keskeyttämisen hakijana viranomainen. Kohtaa "tai rikottu tämän lain X §:n X ja X momentin säännöksiä" tuskin tarvitaan, koska nykyään TVRL:n 19 §:ssä on vain viittaus kuvaohjelmalakiin. Huomioonottaen TVRL:n 38 §:ssä viitatus rikoslain 10 luvun 11 §:n tulkinnanvaraisuus ja sananvapautta rajoittava vaikutus, tulisi harkita nykyisen TVRL:n 38 §:ään sisältyvän sääntelyn kumoamista kokonaan.

Ahto Apajalahti
Varapuheenjohtaja
Piraattipuolue r.p.

Janne Paalijärvi
Tiedottaja
Piraattipuolue r.p.